

A vöröshagyma útja Makótól Londonig

— A NÉP tudósítójától —

A vöröshagymáról (Allium Cepa) még a lexikon is elismeri, hogy egyike a leghasznosabb növényeknek. «Hazánkban Csanád vármegyében, Makó környékén természetik a legtöbb és legjobb hagymát, ahonnan sok megy külföldre.»

Eppen ez az, hogy: «sok megy külföldre». Erről akarunk most valamit mondani, miután a budapesti dunaparti piacon a jófajta vöröshagyma kilóját már harminckét koronáért mérik a publikumnak és persze a példátlanul magas árak láttára mindenki szidja a termelőket, hogy így meg úgy, mennyire kiuzsorázzák a szegény pesti fogyasztót.

A kolosszális hagymaárak körül tagadhatatlanul nagy része van annak a körülménynek, hogy a Közélelmezési Tanács javaslatára a kormány multkoriban négyszáz vagon makói hagymára kiviteli engedélyt adott. Ezt megelőzően a makói hagymatermelők Peirovich nevű polgármesterük vezetésével deputációt menesztettek a Közélelmezési Tanács albizottságához és ez alkalommal nagyon sok megszívlelendő érvelést mondtak el az ő igazuk mellett.

Itt tulajdonképpen három ezer hagymatermelő családról van szó, akik egytől-egyig szegény, földtelen zsellérek. Legtöbbje alig egy holdnyi földet bérel Makó határában és ezt évről-évre hagymadugványokkal ülteti be. Az ő számitásuk szerint egy hold hagymatermő föld bérleti díjjal és megmunkálással együtt nekik körülbelül huszonnyolcezer koronában van évente. Azt is elpanaszolták a makói küldöttek, hogy a Károlyi-forradalom alatt kétszáz vagon hagymájuk rothadt el, mert a zürzavaros időkben nem tudták értékesíteni. Azután pedig a kommunizmus pusztításait, majd pedig a románok rekvirálásait kellett elszenvedniök. A szegény hagymatermelő kisekszisztenciák egy része tönkre is ment a viszontagságos esztendőkből.

A földmivelségi miniszterium hivatalos becslése szerint is ezerhatszáz vagonra teszik az idei makói hagymatermést. Ebből nyolcszáz vagonnal van a termelőknél, illetve a kereskedőknél, négyszáz vagon Budapest szükséglete. Tehát még mindig négyszáz vagon fölösleg van, melyre kiviteli engedélyt kértek a deputációzó termelők.

Ez volt röviden a makói hagymakivitel megengedésének előzménye. A szomorú következménye pedig az, hogy Budapest piacain ma alig van hagyma. Ami pedig van, annak ára már túlhaladta a harminc koronát. Nem a három ezer szegény makói hagyma-zsellért okoljuk mi ezért. Hanem igenis oka egy tucat nagykereskedő és exportőr, aki minden esztendőben beföldi a tiszta hasznát a hűres makói hagymáról. A kommunizmus után is egy alkalmi szindikátus vette át az egész makói hagymatermést. A földtúr és vitélkező termelőknek alig maradt belőle annyi, amennyiből a föld haszonbérleti díját kijizethették. Most pedig szintén így jártak a makói hagymatermelők, akik megkapták ugyan a kiviteli engedélyt, a haszon azonban megint az exportöröké. A termelőtől ott helyben tizenegy koronáért vásárolták a világhíres makói hagymát, amiért Londonban száz koronán felül kapnak. Tassék kiszámítani, hogy négyszáz vagonnál ez hány millió differenciát tesz ki.

A makói földtelen hagymakertészek pedig tovább nyomorognak. Budapest közönsége viszont fizetheti a mindennapi hagymáért a példátlan mammutárakat, melyek meg nem állanak, amíg el nem érik az ötven koronát. Ezt a kellemetlenül hangzó jóslást a vásárcsarnoki hagymakereskedők mondták nekünk ma és az előzmények után kénytelenek vagyunk elhinni. Bár jobban szeretnők, ha a Közélelmezési Tanács azzal is törődne, hogy kik a horribilis hagymaárak igazi uzorásai és igyekezze valamilyen módszerrel megakadályozni a további hagymaárulást.

A turáni nyelvészek nesztorja

Látogatás Szinnyei Józsefnél — A finn-magyar testvériség első kapcsolatai — Monumentális magyar nyelvészeti munka terve — Külföldi érintkezések — Nyelvtanári állások a magyar, finn és eszt egyetemeken

Nyelvében él a nemzet!

Ha van nép a világon, melyre illik e szállóige, bizonyára a magyar az. Multunk emlékeit legnagyobbbrészt elpusztította az idő és az ellenség. Csupán őseink szellemi kincsei maradtak fenn s ezek között legdrágább: a turáni faj öröksége, a magyar nyelv, melyet Pekár Gyula a Petőfi Társaság tavalyi nagy-

ezelőtt jelent meg első irodalomtörténeti munkája, harminchét éve egyetemi tanár, harminchét év óta tagja az Akadémiának s ma mint osztálytitkár a nagynevű Gyulai Pálnak méltó utóda. Munkáinak száma légió s ezek közül némelyik korszakalkotó hatású.

A finn és a magyar nemzet közti

Szinnyei József

(Pécs)

(Pécs)

gyűlésen találóan nevezett «márványba vésett nyelvnek».

Évszázadokon át megfejthetetlen talány volt e legszentebb örökségünk mibenléte és eredete, míg nem a Sajnovics nyomán (1770.) helyes irányba terelődött összehasonlító nyelvtudomány ki nem derítette az igazságot. A terebélyes turáni fa finnugor ágának egyik hajtása ez a nyelv, mely világos szerkezetével, kifejezésbeli szinességével a délibábos pusztáknak tükrözése.

S hogy ezt ma már minden művelt magyar tudja és vallja, három kiváló férfi munkásságának az eredménye. Hunfalvy Pál megvetette a magyar összehasonlító nyelvoktatás alapját, Budenz József ötletességével, eszmegazdagságával felemelte annak épületét, de tető alá Szinnyei József vonta évtizedes, hatalmas munkával.

A mai nemzedék nyelvtanári és nyelvészei majdnem kivétel nélkül az ő tanítványai; egy emberöltő magyar nyelvészeti mozgalma és irodalma az ő nevéhez fűződik. A Szinnyei-név fogalomná lett a magyar irodalomban: a zajtalan, lelkiismeretes munkásság fogalma, melynek megteremtésében a nemrég elhunyt s mindenkitől tisztelt «Szinnyei bácsi» az alapvetés érdeme, de amelyet két rokon népnek: a finn és a magyar népnek körében fia, Szinnyei József egyetemi tanár tett ismertté és becsültté.

Szinnyei J. 1857-ben született régi nemes családból s tizennyolc éves kora óta dolgozik a tanári, írói és tudományos pályán. Negyvenhat évvel

kapcsolatot ő teremtette meg, midőn huszonkét éves korában az esztó országába utazott s ott egy teljes évet töltött, mely idő alatt a finn nyelvet tökéletesen megtanulta. Most is emlégetik Finnországban az esetet, hogy midőn a fiatal Szinnyei egy irodalmi banketten finn beszédet tartott, az ajtón álló szolgálta nem akarta elhinni, hogy a szónok nem a finn puszták (erámaa) szülője. Ez volt az első eset, hogy magyar ember finnül szónokolt. Azóta sem sokszor esett meg ez.

S a két rokon nép közti testvéri viszonyt Szinnyei nemcsak a tudomány terén teremtette meg, hanem a gyöngéd érzelme világában is. A szép északi országból választott élettársát, elhozva hozzánk a finn nemzeti szinbáz ünnepeit művésznőjét, Rosendahl Hilmit, ki az igazi finn asszony hűségével állott férje oldalán jó és balsorsban egyaránt. Mert a Gondviselés súlyosan meglátogatta a legszebb ideáloknak élő házaspárt, midőn két virágzó ifju sarjadékát elragadta tőle a kérihetetlen halál...

Szinnyei nemcsak a magyar irodalomnak buzgó munkása mint szerkesztő (Ország-Világ, Nyelvtudományi Közlemények), műfordító és nyelvész, hanem a finn irodalomnak is mint több lapnak és folyóiratnak szorgalmas munkatársa. Ő írta neg elször a finn irodalom rendszeres történetét (1885.), melynek találó megállapításait legnagyobb részt elfogadja az újabb finn irodalomtörténet is. Ő irt először (1886.) finn-magyar nyelvtant nemzetünk lelkes finn barátjával, Jalava Antallal; ő ké-

szítette az első s máig egyetlen teljes finn-magyar szótárt. 1879-ben finre fordította Szigligeti népsziművét, a Cigányt, melyet a finn fővárosban nagy sikerrel adtak elő. E mű nyitja meg a Finnországban előadott magyar szindarabok sorát, melyet Pekár Gyulának az épp e napokban nagy sikerrel bemutatott Magyar-ja zár be. De Finnországot érintő munkásságának koronája «Az ezer tő ország» (1882.) c. műve, mely vonzó előadásával a maga nemében legkiválóbb ilyenü mű irodalmunkban. A finnek nagybecsületesét mutatja, hogy két ízben fordultak hozzá tanácsért a helsingforsi egyetem nyelvészeti tanszékének betöltése ügyében.

Fölkéréstük e nagy tudósunkat Bimbó-utcai otthonában. A hervadásal küzdő lombok hangulatában volt valami megható a derüs olgozószobában üdvözölni a « régi, boldog Magyarország » egyik legnagyobb fiát, ki két rokon nemzet több nemzedékének tudatában él s öszülő fűrtjeivel, de élénk, beszédes szemével ma is az ifju kutató benyomását kelti. Kérdésünkre, hogy mily tudományos tervek foglalkoztatják, az illusztris tudós ezt válaszolta:

— Bár a nyomasztó viszonyok számos terv megvalósításának gátat vetnek, a magyar nyelvészek nem mondanak le tudományuk fejlesztéséről. A finnugor nyelvészet ma az első helyek egyikét foglalja el Európában s tán Németországot bejáratva, sehol sem ért el a nyelvtudomány oly magas tökéletességet, mint nálunk és Finnországban. Hogy e színvonalat fenntartsuk, husz jeles nyelvészünk szövelkezett egy monumentális — leg-alább-80 ivre terjedő — mű megírására, mely a magyar nyelvtudomány egész területét fel fogja ölelni. Nyelvtudósaink közül Melich János, Gombocz Zoltán és Németh Gyula professzorok vállalkoztak a nagy mű szerkesztésére, melynek számára már elkészítettem «A magyar nyelv eredeti szókészlete» c. fejezetet; ez feltárja nyelvünk ősi gazdagságát. Most készül «A magyar nyelv történeti alaklana» c. rész, mely nyelvünk fejlődésének korszakaira fog világosságot deríteni.

— Igen lekötelezne professzor ur — szóltam — ha felvilágosítást nyujtana arról, mily érdeklődés nyilvánul a külföldön hazánk nyelvészeti törekvései iránt?

— Ami az érdeklődést illeti — felelt — elsősorban természetesen művelt rokonaink, a finnek és esztek említhetők, akik velünk egy téren egy célért dolgoznak. Az indo-európai népek közül főleg a német az, amelynek tudományos körei érdeklődéssel tekintenek minden finnugor, főképp magyar nyelvtudományi törekvések felé. Legutóbb is két ilyenü munkára kaptam megbízást Berlinből. Az egyik a Samlung-Göschchenben megjelent Finnugor Nyelvtudomány c. művemnek második, bővített kiadása, a másik a finnugor nyelvészet kézikönyve, mely legalább husz ivre fog terjedni.

A beszélgetés további folyamán megtudtam, hogy a Magyar Tájszótárnak régóta várt újabb, tetemesen bővült kiadása már ugyszólván teljesen készen várja a sajtót. Nem szükséges fejtegetnünk mily fontos e mű megjelenése idegenszerüségektől elaraszolt irodalmi nyelvünk ujjaszületése szempontjából.

Mielőtt búcsút vettem a turáni nyelvtudomány hazánkbeli vezérével, kikértem nagybecsü véleményét a magyar-ral rokon népek közti kulturális kapcsolat szorosabbra fűzéséről.

— Ertesültem azokról a gondolatokról — szölt a kiváló nyelvtudós — melyek a nyáron Helsingforsban lefolyt Finnugor Tanügyi kongresszuson vetődtek fel, különösen Setälä Emil előadása kapcsán. Helyeslem azt a tervet, hogy a rokon nyelvek tanítására kölesönösen lektori állások szerveztesenek a budapesti, a helsingforsi és a dorpáti egyetemeken. S minthogy a kongresszus indítványában az az óhajlás nyer kifejezést, hogy az illető tanár nemzete etnográfiai és irodalmi viszonyairól is tartson előadásokat, természetesen tartom, hogy megállapodott itéletre, hosszabb irodalmi munkásságra hivatkozó férfiakat alkalmazzanak e tisztségre...

Távozóban a zajtalan munka békes otthonából, ugy éreztem, mintha a szokatlanul ragyogó, hosszú ósznek ezüstös fényében egy szebb jövő képét látnám derengeni. S ez az érzés abból a gondolatból sarjadott, hogy nincsen elveszve az a nép, melynek lelki fölemelésén ily csüggedetlenül dolgoznak, az anyagi gondok küzdelmeiben is, a nemzeti tudomány önzetlen munkásai...

Dr. Bán Aladár